

Slovenska kriminalistična policija med »kriminalstrategie« in »criminal intelligence«

Anton Dvoršek, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede
Danijela Frangež, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede

Povzetek

Namen prispevka

V prispevku analiziramo, v kolikšni meri so se spoznanja o nujnosti bolj strateško usmerjenega kriminalističnega dela, ki so se na nemškem govornem območju oblikovala v model kriminalistična strategija (Kriminalstrategie) na angleškem pa kot kriminalistična obveščevalna dejavnost (Criminal Intelligence), ta pa predstavlja jedro novega modela, obveščevalno vodene policijske dejavnosti (Intelligence - Led Policing), zasidrala tudi v praksi slovenske kriminalistične policije. Ker se je obseg kriminalitete od leta 1995 povečal za skoraj dva in pol krat, preiskavnost je padla od 60% na 41%, pojavlja se organizirani kriminal, se uveljavljanje novih spoznanj zdi nujno, še zlasti ob očitni omejenosti policijskih sredstev. Za morebitne spremembe je slovenska policija ob spremembi političnega in ekonomskega sistema imela solidne osnove, kar pa ni vplivalo na večjo pripravljenost za uvajanje sprememb.

Metodologija

Analiza strateških dokumentov slovenske policije, analiza letnih poročil, primerjalna analiza angleških in nemških prizadevanj z učinkovitejše policijsko/kriminalistično omejevanje kriminalitete.

Ugotovitve

Slovenska kriminalistična policija je imela po spremembi političnega sistema relativno dobro kriminalistično informatiko, tudi solidne zametke operativne kriminalistične analitike. Na začetku novega tisočletja so se pojavili predlogi za oblikovanje strateške kriminalistične analitike. Vse to so potrebne osnove tako za uveljavljanje modela kriminalistične strategije kot modela kriminalistične obveščevalne dejavnosti oziroma obveščevalno vodene policijske dejavnosti. Oba modela poskušata na podoben način povezati spoznanja iz kriminalistike, dela obveščevalnih služb in strateškega planiranja v novo celoto, ki naj bi ob bolj proaktivnem pristopu omogočala bolj učinkovito (policijsko) omejevanje kriminalitete. Uvajanje obeh modelov v prakso v tujini ne poteka brez težav, še večje težave so opažene pri uvajanju v slovenski policiji. Sedanji projekt reorganizacije slovenske (kriminalistične) policije je dobra priložnost za pogumnejše uvajanje kriminalistične obveščevalne dejavnosti, ne zaradi opozoril Evropske unije, temveč potrebe po učinkovitejšem omejevanju kriminalitete.

Praktična uporabnost

Ugotovitve so namenjene zlasti slovenskemu policijskemu menedžmentu. Najprej kriminalističnemu, da bi spoznal uporabnost novega pristopa k učinkovitejšemu omejevanju kriminalitete, uporabne pa so tudi z ostali policijski menedžment, da spozna uporabnost obveščevalno vodene policijske dejavnosti (Intelligence-Led Policing).

Izvirnost/pomembnost prispevka

Do sedaj še ni bila opravljena podobna analiza niti glede razlik med pojmovanjem »Kriminalstrategie« in »criminal intelligence«, niti glede njune uporabnosti za slovensko policijo.

Ključne besede: kriminalistična strategija, kriminalistična obveščevalna dejavnost, kriminalistična strateška analitika, obveščevalno vodena policijska dejavnost.

1 Uvod

V teoriji in praksi policijskega omejevanja kriminalitete opazamo med najbolj opaznimi novostmi v zadnjih dvajsetih letih oblikovanje dveh novih konceptov. Oba sta se razvila kot posledica spoznanj o neučinkovitosti dotedanjih pristopov. Prvi se je razvil na nemškem govornem področju, prav za prav kar v Nemčiji kot kriminalistična strategija (Kriminalstrategie). Za razvoj njegovega teoretičnega instrumentarija je najbolj zaslužen kriminalistični inštitut nemškega zveznega kriminalističnega urada, ki je opravil številne raziskave s področja kriminalistične strategije.¹ Kriminalistična strategija se je začela razvijati kot protistrategija strategije kriminalcev. Nemška policija je namreč spoznala, da so storilci nekaterih hujših oblik kriminalitete razvili učinkovite strategije, ki so jih varovale pred razkritjem, kar je zahtevalo razvoj protistrategij. Pri tem so se zatekli k spoznanjem vojaške strategije, v novejšem času pa tudi podjetniške strategije. Koncept je proaktivno usmerjen, torej proti bodoči kriminaliteti. V okviru kriminalistične strategije poskušajo razviti tudi sisteme za zgodnje obveščanje pred novimi oblikami kriminalitete. Nova spoznanja so prodrla v nemško in avstrijsko kriminalistično prakso, morda še švicarsko, manj pa v druge evropske države. Razlogov je verjetno več, med glavnimi je gotovo različno pojmovanje kriminalistike² v državah z angleškim govornim področjem, saj se je kriminalistična strategija v Nemčiji razvijala v okviru kriminalistike oziroma kriminalističnega preiskovanja.

Kriminalistična obveščevalna dejavnost se je razvila iz klasične obveščevalne dejavnosti, ko se je ta proti koncu prejšnjega stoletja demistificirala. Razvila se je na angleškem govornem področju iz podobnih razlogov kot kriminalistična strategija. Obveščevalni cikel kot sinonim za klasično obveščevalno dejavnost se je za potrebe kriminalistične policije nekoliko modificiral³, saj je ta dejavnost bolj ciljno usmerjena. Poleg analize zbranih podatkov zajema tudi možne rešitve, poleg tega je tudi bolj pravno uokvirjena, saj je namenjena tudi kazenskim preiskavam. Tudi ta koncept je proaktivno usmerjen. Ne gre torej za čisto nov pristop, saj je bilo kriminalistična analitična dejavnost že pred tem sestavni del kriminalističnega dela. Tudi prikrito zbiranje informacij se ni pričelo šele s konceptom kriminalistične obveščevalne dejavnosti. Dodano vrednost kriminalistične obveščevalne dejavnosti predstavlja konverzija

¹ Podrobneje glej npr. BKA, 2000, Forschungsdokumentation, Kriminalistisches Institut, raziskave skupine KII- Kriminalistična strategija. Nekatere od raziskav so bile izvedene skupaj z Akademijo za policijsko vodenje, ki se je leta 2006 preimenovala v Nemško visoko policijsko šolo (Deutsche Hochschule für Polizei, ki je še bolj raziskovalno usmejena. Leta 2008 je opravila kriminalistično strateško analizo scene prepovedanih drog v Nemčiji, za leto 2009 pa načrtuje pričetek analize kriminalitete, ki se povezuje z uporabo novih medijev in oblikovanje kriminalistično strateških predpostavk oziroma sklepov, ter analizo posebnosti kriminalitete, ki se povezuje s starejšimi ljudmi (Altersspezifische Kriminalität) s ciljem oblikovanja indikatorjev za zgodnje obveščanje, bodisi da gre za storilce ali žrtve; glej <http://www.dhpol.de/de/hochschule/fachgebiete/fachgebiete.php?p02>.

² Na angleškem govornem področju je pojem kriminalistika (criminalistics) sinonim za forenzične preiskave. Kriminalistično preiskovanje (criminal investigation) pa predstavlja le skupek praktičnih napotkov za odkrivanje kaznivih dejanj in njihovih storilcev. Nemško pojmovanje (ki se je preko najbolj znanega kriminalističnega teoretika bivše Jugoslavije V. Vodinečiča uveljavilo tudi v Sloveniji, pa opredeljuje kriminalistiko kot znanstveno disciplino, ki se deli na taktiko in tehniko (preiskovanja), konec prejšnjega stoletja pa so ji dodali še kriminalistično strategijo.

³ Swanson, Chamelin, Territo (2003: 243-270) obravnavajo kriminalistično obveščevalno dejavnost v okviru kriminalističnega preiskovanja (Criminal investigation) v poglavju preiskovalna sredstva (investigative resources) pri čemer še ne omenjajo modela obveščevalno vodene policijske dejavnosti. Način modifikacije obveščevalnega ciklusa in elemente nacionalnega (kriminalistično) obveščevalnega modela najdemo prav tako opisane v kriminalistični literaturi; glej npr.: Newbourn, Williamson in Wright (2007: 199-225).

obveščevalnih podatkov v »intelligence« to je produkt z novim znanjem, ki nakazuje odločevalcem tudi možne rešitve problema. Ker pa se novi koncept ni razvijal v okviru kriminalistike, se je kmalu razširil v nov poslovni model policijske dejavnosti, to je obveščevalno vodeno policijsko dejavnost (Intelligence – Led Policing). Pokazalo se je namreč, da je nov pristop uporaben tudi za ostale policijske dejavnosti. Novi model po mnenju Ratcliffa s pomočjo strateškega upravljanja lajša proces omejevanja kriminalitete in odpravljanja motenj v njem, ter omogoča oblikovanje učinkovitejših strategij omejevanja hujših oblik kriminalitete (Ratcliffe, 2008: 89).

Slovenski policiji bi moral biti novi model dokaj blizu zaradi podobnega pojmovanja kriminalistike ter precej tesnega sodelovanja z nemško kriminalistično policijo in ne nazadnje podobnih razlogov,⁴ ki so omogočili hiter razvoj kriminalistične strategije v Nemčiji. Toda čeprav so teoretična spoznanja našla hitro pot v (visokošolske) študijske programe, so bile v praksi opažene le manjše sledi implementacije novih spoznanj. Eden od razlogov za to so gotovo hitre menjave policijskega menedžmenta v zadnjih dveh desetletjih, kar je onemogočalo strateške projekte, ki so naravnani na daljši rok, kot je bil mandat policijskih šefov. Koncept kriminalističnega obveščevalnega dela pa je prodril v strategijo EUROPOL-a in je začel zadevati slovensko policijo ob pripravah in vključitvi v Evropsko unijo. A tudi to ni bil zadosten razlog za hitrejšo implementacijo kriminalistične obveščevalne dejavnosti v slovensko policijo, čeprav je bila na to opozorjena s strani Evropske unije.

2 Glavne značilnosti modela kriminalistična strategija

Najpogosteje citirana je Zimmermanova definicija kriminalistične strategije. Opredeljuje jo kot dejavnosti za načrtovanje in izvedbo ukrepov za nadzorovanje kriminalitete, upoštevajoč občutke varnosti in omejena kadrovska in materialna sredstva (Zimmerman v Kniesel in drugi, 1996: 650). Klink in Kordus (1986) sta jo pred tem opredelila kot znanstveno področje, ki poučuje načine uresničevanja preventivnih in represivnih ukrepov zoper kriminaliteto s pomočjo globalno načrtovanih ukrepov, upoštevajoč vidik učinkovitosti. Iz definicij sicer ni eksplicitno razvidno, da naj bi se kriminalistične strategije uresničevale s pomočjo kriminalističnih ukrepov, kljub temu pa se pojavi v tistem času v kriminalističnem leksikonu nova definicija kriminalistike: kriminalistika je znanost o strategiji in ustreznih operativno taktičnih in tehničnih ukrepih za preprečevanje in preiskovanje kaznivih dejanj (Burkhard: 1996: 171). Kriminalistika torej ne obsega samo taktike in tehnike preiskovanja posameznih oblik kriminalitete, temveč tudi strategijo, ki očitno presega preprečevanje in preiskovanje posameznih primerov. Kmalu pa se je pokazalo, da je smotrno uvrščati v kriminalistiko le del spoznanj kriminalistične strategije, druga pa presegajo njene okvire (Schmelz, 1997: 558; Ackermann in drugi, 2000: 657). V zadnjem tisočletju se je kriminalistična strategija usmerila v reševanje problemov, povezanih z omejevanjem kriminalitete na skupnem varnostnem prostoru, ki je nastal z oblikovanjem Evropske unije (Berthel, 2005: 710).⁵

⁴ Razkorak med številom registrirane kriminalitete v policijskih statistikah in številom potrebnih policistov se je med leti 1980 in 2000 enormno povečal. Za Nemčijo velja, da se je število registrirane kriminalitete močno povečalo v letih 1980-1995, in sicer za več kot dvakrat, po letu 1995 se je povečevanje ustavilo. Podrobneje glej prvo in drugo periodično poročilo nemških ministrstev za notranje zadeve in za pravosodje; <http://www.bmi.bund.de>. V Sloveniji smo zaznali omenjene spremembe nekoliko kasneje. Tako se je v obdobju 1996-2006 povečalo število znanih kaznivih dejanj za 270 %, število policistov pa se je v enakem obdobju povečalo le za okoli 30 % (največ zaradi zahtev Evropske Unije za zaščito Shengenske meje). Logična posledica omenjenih sprememb je, da je delež preiskovanosti kaznivih dejanj padel iz 65 % na 41 % (glej poročila o delu slovenske policije na spletni strani www.policija.si).

⁵ Evropska komisija je v ta namen izdelala strateški dokument Strategija proti čezmejni kriminaliteti (Strategie gegen grenzüberschreitende Kriminalität; <http://www.europa-web.de/europa/03euinf/eukomm/krimina.htm>). Vendar pa je nadaljnji razvoj bolj v smeri drugega koncepta, to je a kriminalistične obveščevalne dejavnosti. To je npr. razvidno iz odločitve Sveta

Za lažje razumevanje kriminalistične strategije si oglejmo še nekaj osnov njenega teoretskega instrumentarija. Kriminalistična strategija predstavlja drugi nivo v tri nivojskem sistemu omejevanja kriminalitete. Vrhnji nivo predstavlja kriminalitetna politika, tretji nivo pa kriminalistična taktika. To pomeni, da se s kriminalistično strategijo uresničujejo kriminalitetna politika oziroma njene smernice in cilji, kriminalistična taktika pa predstavlja sredstvo za uresničitev kriminalistične strategije. Kriminalistična strategija je torej podrejena kriminalitetni politiki, vendar mora tudi ta upoštevati sugestije, ki jih kot povratne informacije o uresničevanju kriminalitetne politike prejema od kriminalistične policije (Zimmerman, 1996: 648). Takšno pojmovanje kriminalistične strategije je bolj prilagojeno globalnim strategijam. Kriminalistična strategija pozna generalne⁶ in operativne strategije. Kriterij za ločevanje je objekt analize oziroma nivo načrtovanja. Pri generalnih kriminalističnih strategijah gre za omejevanje celotnega kriminala ali določenega področja kriminala, npr. gospodarskega, na določenem prostoru. Gre torej za vrhnji (generalni) nivo. Pri operativnih strategijah pa gre za načrtovanje omejevanja posameznih vrst kaznivih dejanj na določenem območju (npr. vrstniškega nasilja v šolah, uličnega nasilja, maloprodaje drog ipd.), redkeje tudi za preiskavo delovanja določene kriminalne združbe (npr. strategijo operativnega prodora s tajnim sodelavcem).⁷ Jedro dobrih operativnih strategij, ki pa se v praksi redkeje oblikujejo, je povezano s poznavanjem psihologije nasprotnika. Generalne strategije se delijo naprej na:

- deliktne (usmerjene na določena področja kriminala, npr. gospodarski, organizirani, premoženjski),
- strategije usmerjena v posamezna strokovna področja (npr. razvoj mednarodno kompatibilnih informacijskih sistemov, uvajanje novih prikritih metod preiskovanja ipd.) in
- regionalne strategije (ukvarjajo se z omejevanjem kriminala na geografsko omejenem območju; Dvoršek, 2008: 84).

Kriminalistične strategije so lahko usmerjene na storilce, žrtve, institucije, občutek varnosti, ugled policije in podobne tarče. Podobno kot pri vojskovanju ali v medicini, npr. pri zdravljenju rakastih obolenj, ne poznamo univerzalne strategije, ki bi bila učinkovita zoper različne oblike kriminalitete. Rešitve lahko zato iščemo le v kombinaciji različnih strategij. Enkrat so bolj učinkovite strategije usmerjene na eno tarčo (npr. na žrtve pri omejevanju seksualnih deliktov), drugič na več tarč (npr. pri omejevanju uličnega nasilja se lahko usmerimo na uživalce drog, ukrepe, ki povečujejo občutek varnosti in ukrepe za drugačno organizacijo policijskega dela). Lahko gre tudi za kombinacije različnih generalnih strategij, ki so usmerjene v isto tarčo (storilce).⁸

Pot oblikovanja ustreznih strategij vodi preko analize različnih dejavnikov, ki jih moramo upoštevati. To velja za oblikovanje katere koli strategije. V okviru kriminalistične strategije so bile posebej razdelane štiri vrste dejavnikov (Zierke in drugi, 1992: 459-549):⁹

- dejavniki, povezani z načinom delovanja storilcev (način delovanja, uporabljena sredstva, izbira žrtve, čas in kraj delovanja),

ministrov o vzpostavitvi Evropskega kriminalistično obveščevalnega modela (ECIM; European criminal intelligence model, Nunzi, 2007: 148).

⁶ Klink in Kordus (1986: 23) govorita o načrtovalskih (die plannende Kriminalstrategie), kar ni ustrezno, saj je treba načrtovati tudi operativne strategije. To je opazil tudi Berthel (2005a), ki problematizira takšno delitev. Strateško planiranje kot osnova za oblikovanje strategij temelji na strateškem mišljenju, to pa je potrebno tako pri načrtovalskih/globalnih, kot pri operativnih strategijah. Ustreznejša se zdi delitev, ki jo pozna koncept kriminalistične obveščevalne dejavnosti, ki ločuje nivoje delovanja.

⁷ Med operativne strategije lahko uvrstimo tudi strategije obrambe, ki jih proučuje Maver (2000).

⁸ Podrobneje glej npr. Dvoršek, 2008: 93). Možne so npr. kombinacije deliktov in v strokovna področja usmerjenih strategij, takšno strategijo predstavlja strategija preprečevanja pranja denarja.

⁹ V istem viru se omenjajo še druge delitve, ki jemljejo za osnovo bodisi naravo dejavnikov (organizacijske, tehnične, psihološke narave), fazo kriminalne aktivnosti (priprave na kriminalno dejanje, realizacija pretvarjanje kriminalnih produktov v denar) ali občutke prebivalstva (občutek varnosti, strah pred kriminalom), vendar niso podrobneje razdelane.

- dejavniki, ki se navezujejo na kriminalistično preiskovanje (metodologija preiskovanja, kriminalistične tehnične preiskave, iskanje osumljencev, zaseg predmetov oz. premoženjske koristi ipd.),
- dejavniki, ki se navezujejo na strukturo policijskih nadzornih mehanizmov (vodenje, organizacija, sistem izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja, kadri in oprema, informacijski sistem in podobno) in
- zunanji dejavniki, ki imajo vpliv na (policijsko) preiskovalno delo (sodelovanje z drugimi nadzornimi institucijami, z zasebno varnostjo, lokalno skupnostjo, javnostjo).

Omenjeni dejavniki jasno kažejo, da kriminalistična strategija presega kriminalistiko, saj sta v njeni domeni le prvi dve skupini dejavnikov. Ob tem kaže poudariti da se novejša literatura ne sklicuje več na omenjeno delitev kriminalistično strateških dejavnikov.¹⁰ Zanimivo je, da je v zadnjem desetletju deležna največje pozornosti tretja skupina dejavnikov, torej organizacija policije, sistem vodenja, njeni materialni in kadrovske resursi. To je posledica spoznanj o pomembnosti strateškega planiranja kot priročnega orodja za reševanje kriminalistično strateških problemov (Dvoršek, 2006, 235-242) pri katerem pa ima pomembno vlogo tudi policijski menedžment. Omenjena spoznanja so pripeljala do sklepa, da ima proces kriminalistično strateškega reševanja problemov, torej oblikovanja strategij dve celoti (Westphal, 2006), kot je razvidno iz sheme št.: 1.

Shema 1: Kriminalistično strateško reševanje problemov.

¹⁰ Tu mislimo zlasti na zadnji monografiji, ki obravnava kriminalistično strategijo: Brisach in drugi, 2001 ter Berthel in drugi, 2006. V monografiji Berthela in drugih (2006) najdemo delitev, ki se zgleduje po delitvi dejavnikov pri poslovnih strategijah; obravnavani so notranji in zunanji dejavniki. Med zunanjimi najdemo npr. tudi evropeizacijo varnostnega prostora, tehnološki razvoj, demografski razvoj. Berthel (2005: 712-716) posebej omenja še gospodarsko politiko, ki ima tudi vpliv na kriminalistično strateške odločitve.

V nadaljnjem razvoju se je controlling oziroma nadzor, ki naj bi bil sicer v domeni strateškega menedžmenta oblikoval v samostojno celoto, ostali celoti sta bili dodatno razdelani.¹¹ Čeprav koncept kriminalistične strategije zadeva učinkovitejše omejevanje vseh oblik kriminalitete (posebej je npr. razdelana strategija omejevanja drobne premoženjske kriminalitete (Brisach in drugi, 2001: 29-156), pa se v zadnjih raziskavah poudarja zlasti potreba po oblikovanju učinkovitih proaktivnih strategij za omejevanje gospodarskega, organiziranega in politično motiviranega kriminala (Weingand in drugi, 2008: 12-18).

Zaradi ugotavljanja podobnosti in razlik s konceptom kriminalistične obveščevalne dejavnosti/obveščevalno vodene policijske dejavnosti, so zanimive metode kriminalistično strateškega reševanja problemov. Klink in Kordus (1986), ki sta prva sistemizirala teorijo kriminalistične strategije, sta postavila oblikovanje cilja na začetek reševanja kriminalistično strateškega problema, zaradi predpostavke, da cilje določa kriminalitetna politika, kriminalistična strategija pa te cilje uresničuje. Cilj v obliki novih rešitev naj bi dosegli skozi analizo podatkov (Ist Zustand) in vrednotenja pozitivnih in negativnih učinkov predlaganih ukrepov. Do rešitev naj bi prišli s pomočjo klasičnih metod reševanja problemov (viharjenje možganov, brainwriting 6-3-5, delfi metoda, SWOT analiza ipd.). Novejša spoznanja (Berthel, 2006: 23) pa postavljajo na začetek zahtevo, temu sledi opis problema, nato analiza problema in na koncu rešitev, ki pomeni cilj celotnega procesa reševanja problema. S tem se koncept kriminalistične strategije približuje konceptu kriminalističnega obveščevalnega dela. Takšno sklepanje potrjuje tudi opis celotne obravnave za oblikovanje strategije relevantnih informacij, ki sicer ne omenja obveščevalnega cikla, a po vsebini precej spominja nanj.¹²

3 Glavne značilnosti kriminalistične obveščevalne dejavnosti

O kriminalistični obveščevalni dejavnosti zasledimo prve zapise koncem osemdesetih let prejšnjega stoletja.¹³ Koncept ne predstavlja popolne novitete, saj je kriminalistična policija že pred tem vpeljala enote za kriminalistično analitiko¹⁴, da bi lahko analizirala množico podatkov, ki so pritekali v baze podatkov iz različnih virov. Med njimi so bili tudi podatki zbrani na prikrit način. Oboje (prikrito zbiranje podatkov in analize podatkov iz različnih virov) je bilo pred tem v domeni obveščevalnih služb. Oboje pa predstavlja tudi bistvene elemente kriminalistične obveščevalne dejavnosti.

Klasična obveščevalna dejavnost se običajno sestoji iz petih korakov: planiranja, zbiranja informacij, obdelave, analiziranja in posredovanja uporabnikom.¹⁵ Vsi koraki oziroma aktivnosti, ki so zajete v posameznih korakih so pomembne tudi v konceptu kriminalistične obveščevalne dejavnosti. V fazi zbiranja podatkov ima pomembno mesto ugotavljanje dejanskega stanja, kar pomeni ugotavljanje, kaj vemo o problemu. To je osnova za usmerjeno

¹¹ Glej: Berthel in ostali, 2006: 191-217. Gre za tipično nemški pristop k načrtovanju, ki vsebuje preko petdeset korakov. Omenjamo ga zaradi primerjav s konceptom kriminalistične obveščevalne dejavnosti in kot ilustracijo, kako se kriminalistična strategije odmika od začetnega izhodišča, da predstavlja le protistrategijo kriminalcem.

¹² Avtorji z nemškega govornega območja se samo izjemoma sklicujejo na vire iz angleškega govornega območja in obratno, kar otežuje tudi primerjave obeh modelov.

¹³ Podrobneje glej: Andrews, Peterson, 1990; Rapp, 1989; Schneider, 1995. Seveda mislimo na kriminalistično obveščevalno dejavnost, kot jo pojmuje v današnjem smislu. Za razvoj njenih teoretičnih osnov je v največji meri zaslužen Ratcliffe (2004 in 2008).

¹⁴ Tako je npr. Interpol, ki je zaradi velikega števila članic precej počasen pri uvajanju novosti, že leta 1993 oblikoval analitično enoto za kriminalistično obveščevalno dejavnost s ciljem oblikovanja kriminalističnih analiz na strateškem in operativnem nivoju. Njen moto je bil: globalne grožnje zahtevajo globalno reakcijo, zaradi česar je nujna kriminalistično obveščevalna dejavnost (Fahlmann, 2008: 49). Vendar je dolgo časa kriminalistična obveščevalna dejavnost ostajala sinonim za operativno (kriminalistično) analitiko.

¹⁵ Različni avtorji navajajo tudi več korakov, med katerimi se daje poseben poudarek oceni zbranih podatkov. V tej fazi se proučuje odgovore na vprašanja kaj pomenijo analitične ugotovitve za nadaljnji razvoj dogodkov. Analitik naj bi torej v tej fazi interpretiral možen bodoči razvoj dogodkov in nakazal priporočila za reakcijo. Več o tem glej npr. Schneider, 1995: 403-427.

zbiranje informacij k stvarnem o katerih vemo zelo malo ali nič. Pri tem ne gre za osebno/individualno, temveč kolektivno razumevanje problema (Higgins v Ratcliffe, 2004: 71). Analitik se pri tem sprašuje »zakaj«, kar pa velja bolj za strateški nivo, manj pa za taktičnega. Pri tem si analitiki pomagajo z obveščevalnimi indikatorji (intelligence indicators), s pomočjo katerih lahko oblikujejo določene vzorce, ki kažejo na določen scenarij razvoja dogodkov.¹⁶

Najkompleksnejša faza je analiza, ki vključuje tudi ocene, kaj pomenijo analizirani podatki za nadaljnji tok dogodkov. Tu se ustvarja dodatna vrednost analitičnih informacij, ki naj bi jim dodali tudi smernice za rešitev problema. To zahteva poglobljena znanja analitikov s področja preventivnih in represivnih ukrepov pri zatiranju kriminalitete. V okviru analize je potrebno podatke iz kriminalnega okolja (obseg kriminalitete, žrtve, specializirani storilci, vodje kriminalnih skupin) soočiti z relevantnimi informacijami iz notranjega okolja (razpoložljiva policijska sredstva, pričakovanja javnosti, možne posledice nereagiranja in podobno; Flood v Ratcliffe, 2004: 50). Prav ta del kriminalistično obveščevalne dejavnosti predstavlja nadgradnjo starega pojmovanja kriminalistične obveščevalne dejavnosti, ki se je reducirala na kriminalistično (operativno) analitiko. Kriminalistična obveščevalna dejavnost v novem pomenu besede je postala šele z uvedbo strateškega nivoja, k čemur je pripomogla uporaba spoznanj strateškega planiranja in metod strateškega reševanja problemov.¹⁷

Teoretiki in praktiki so omenjeni del obveščevalne dejavnosti modificirali za potrebe kriminalistične obveščevalne dejavnosti na sledeč način (Ratcliffe, 2008: 110; glej shemo št. 2).

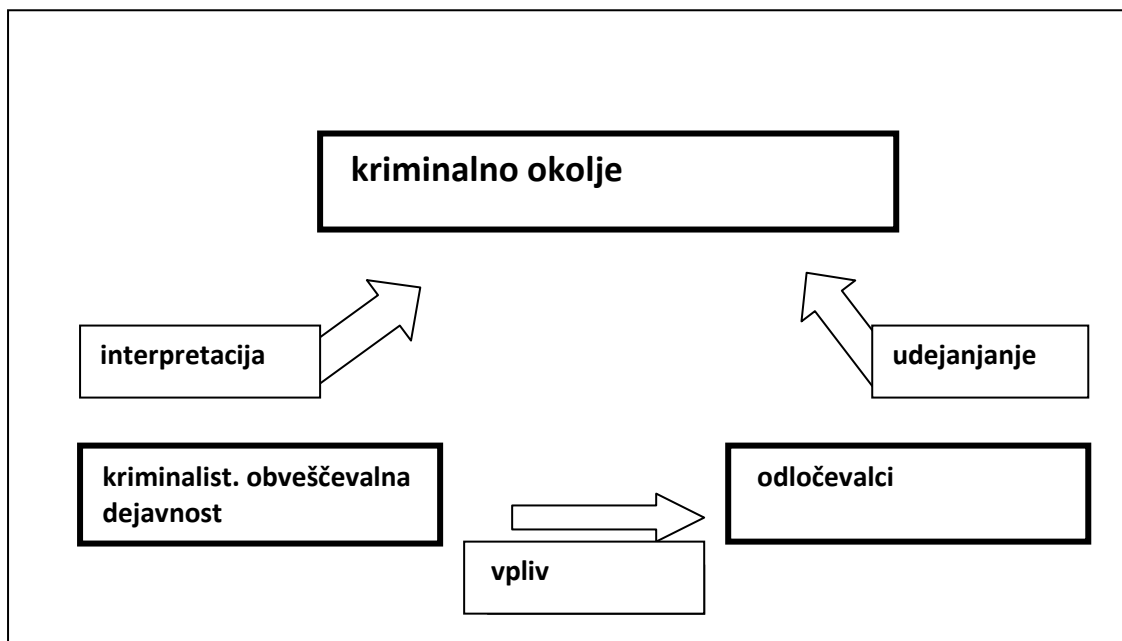
Gre za tako imenovani »three- i model (interpret, influence, impact). S kriminalističnega aspekta so enako pomembne vse tri komponente, za najobčutljivejšo se šteje tretjo komponento (udejanjanje).¹⁸ Pogosto tudi odločevalci usmerjajo analitike, pri iskanju ustreznih strateških rešitev pa pogosto ni mogoče mimo politike, zlasti ko gre za rešitve na strateškem nivoju.¹⁹

¹⁶ Tovrstni indikatorji se ne pokrivajo z indikatorji (dejavniki), ki jih je razdelala kriminalistična strategija. Higgins (v Ratcliffe, 2004: 75-76) navaja primer obveščevalnih indikatorjev v kontekstu obveščevalnih predpostavk v primeru ponarejanja Eura v Angliji. Opisuje naslednje kriminalistično obveščevalne predpostavke: ali obstaja verjetnost ponarejanja eurov v Angliji, imajo angleški falsifikatorji za to potrebna znanja, imajo na razpolago potrebne tehnične pripomočke in ali imajo ustrezne povezave z drugimi storilci, da bi lahko vzpostavili distribucijsko mrežo na kontinentu. Indikatorji, ki bi lahko odgovorili na omenjene predpostavke naj bi bili: odkritje ponarejenih eurov v objektih, katerih lastnik je znani ponarejevalec, kopiranje podatkov o tiskanju eurov in drugih tehničnih informacij za izdelavo ponarejenega denarja s strani znanih ponarejevalcev na otoku, poskus nabave specialnih fotokopirnih strojev in zaplenba ponarejenih bankovcev kurirju ob odhodu iz otoka. Za podrobnejša teoretična pojasnila obveščevalnih indikatorjev glej npr. McDowell, 2008: 168-176. Zanimivo je, da tudi literatura o kriminalistični strategiji obravnava podobne indikatorje v kontekstu proaktivnih kriminalistično strateških aktivnosti (Stübert, 1999). Tam so skozi analizo indikatorjev izoblikovane glavne kriminalne grožnje ob uvedbi eura, med katerimi zavzema eno najpomembnejših mest prav ponarejanje (zaradi velikosti tržišča, na katerem bi bilo mogoče unovčevati ponaredke). Tu vidimo določene razlike pri obeh modelih glede pristopa k reševanju (kriminalistično strateških) problemov.

¹⁷ Uporabnost omenjenih spoznanj so najprej opazili oblikovalci poslovnih strategij, zato so tudi najbolj razdelana za njihovo uporabo; glej npr. Proctor, 2005.

¹⁸ Zaradi nezaupanja prihaja do selekcioniranja pri izmenjavi informacij, kar otežuje iskanje najboljših rešitev. To so poleg Ratcliffa (2008: 130) opazili tudi drugi avtorji; glej npr. Kelly in Abrials, 2003. Razlogi so med drugim v (sub) kulturnem nasprotovanju (to je moja informacija, informacija pomeni mojo moč, zaradi visoke stopnje tajnosti ne bom izmenjeval informacij, na analitika in njegove sugestije se je težko zanesti ipd.). Zaradi podobnih razlogov prihaja tudi do institucionalnih trenj med nadzornimi institucijami. Obstajajo pa tudi sistemski razlogi za težave kot npr. nekompatibilnost med informacijskimi sistemi, proces izmenjave je premalo natančno definiran ipd.

¹⁹ Kriminalistična obveščevalna dejavnost je namenjena različnim nivojem, to je taktičnemu, (običajno za vodenje posameznih preiskav) operativnemu (za načrtovanje omejevanje kriminalitete na regionalni

Shema št. 2: Konceptualni okvir kriminalistične obveščevalne dejavnosti/obveščevalno vodene policijske dejavnosti (Vir: Ratcliffe, 2008)

Med najvažnejša analitična orodja analitikov v procesu pretvarjanja informacij v »intelligence«, se pravi posamezne produkte kriminalistične obveščevalne dejavnosti so (Heldon v Ratcliffe, 2004: 99-118): sistemsko razmišljanje (systems thinking), procesno planiranje (process mapping)²⁰, SWOT analiza²¹, morfološka analiza²², trend analiza,²³ in takmovanje hipotez. Ta orodja niso uporabna samo v kriminalistični obveščevalni dejavnosti, ta jih je le prilagodila svojim potrebam. Pomembno je, kdaj uporabiti posamezno orodje, v kakšni medsebojni kombinaciji z drugimi orodji in na kakšen način. Analitik mora skozi uporabo omenjenih orodij v procesu analize in vrednotenja podatkov priti do novih idej oziroma možnih rešitev.

Strateške produkte kriminalističnega obveščevalnega dela lahko delimo v tri osnovne skupine (Mackay v Ratcliffe, 2004: 148-162):

ravni) in strateškemu (namenjen je vrhnjemu nivoju za oblikovanje globalnih strategij). Kakšne vrste strategijo predstavlja posamezna rešitev je odvisno od zornega kota gledanja. Učinkovito omejevanje uličnega kriminala je za Policijsko postajo Ljubljana center globalna strategija, za centralo Europolu v Haagu pa lokalna strategija. Angleški nacionalni kriminalistično obveščevalni model loči taktično in strateško raven, ki pa se še nadalje strukturira v tri podnivoje. Več o tem glej: Ratcliffe, 2008: 99-102.

²⁰ Gre za tehniko, ki se je razvila v poslovnem svetu. Z njo se identificira vsak posamezen korak v proceduri, da bi odkrili nedelujoče segmente. Skozi spoznavanje posameznih aktivnosti v procesu izvrševanja kaznivih dejanj ugotavljamo slabosti v delovanju storilcev in jih izkoristiti pri načrtovanju bodočih preventivnih in represivnih ukrepov..

²¹ Gre za okrajšave besed: prednosti (strengths), slabosti (weaknesses), izzivi/priložnosti (opportunities) in nevarnosti. Ta metoda je posebej uporabna za oceno značilnosti delovanja kriminalnih skupin in iskanje najustreznejših odzivov na njihovo morebitno bodoče kriminalno ravnanje. Podoben namen ima PESTEL analiza, s pomočjo katere se proučuje vpliv političnih, ekonomskih, socioloških, tehnoloških ekoloških in pravnih dejavnikov, ki vplivajo, na problem, ki je predmet analize.

²² Ta metoda se uporablja za raziskovanje različnih možnih interpretacij kompleksnejših problemov. S pomočjo te metode se problem razstavi na posamezne sestavne dele in poskuša dobiti odgovor kateri del(i) procesa so povezani s slabim delovanjem sistema. Morfološka analiza se prikaže v obliki matrice, da se vizualizirajo posamezni koraki v procesu (ki morda povzročajo motnje).

²³ Predstavlja eno najbolj uporabnih orodij analitikov, ker ga podpirajo številne komercialne programske aplikacije..Poleg tega mi vsi uporabljamo to analizo v življenju, zavestno, ali ne. Zlasti se priporoča v kombinaciji z drugimi analizami..

- deskriptivni produkti; njihov cilj običajno ni, da bi posredovali odločevalcem osnove za odločanje, oziroma rešitev problema, namenjeni so v glavnem pridobivanju novih (spo)znanj o problemu, ki omogočajo oblikovanje jasnejših zahtev za kasnejše prediktivne produkte,
- pojasnjevalni produkti (explanatory products) so tisti, katerih namen je pojasniti, zakaj je prišlo do problema; problem oziroma motnjo umestijo v čas in prostor ter zvezo z naročnikom, oziroma tistim, ki mu je produkt namenjen²⁴ in
- prediktivni produkti, ti vsebujejo predvidevanja bodočega razvoja dogodkov ter možne posledice različnih odzivov, vključno z neodzivanjem; so sinonim za klasične kriminalistično obveščevalne produkte.

Strateška informacija kot najbolj znani prediktivni produkt kriminalističnega obveščevalne dejavnosti, ima običajno naslednje sestavine (Quarmby v Ratcliffe, 2004: 129-147):

- opis situacije z bistvenimi karakteristikami (kaj, kdo kdaj, kje, kako),
- pojasnitev osnovnih vzrokov (zakaj) in kaj po tem),
- do katerih posledic je že prišlo (kaj sedaj).

Ne glede na to za katerega od produktov gre velja, da kriminalistične obveščevalne dejavnosti ni brez strateškega razmišljanja. Samo s pomočjo strateškega razmišljanja lahko obdelamo problem v vseh njegovih dimenzijah, ter s pomočjo zaključkov in logičnega mišljenja predvidimo razvoj dejavnosti v prihodnje, posamezne vzorce in reakcijske učinke.

Najmočneje se je kriminalistična obveščevalna dejavnost zasedla v Angliji, kjer govorijo o njeni institucionalizaciji od leta 1992, ko je bil ustanovljen nacionalni kriminalistično obveščevalni urad (National Criminal Intelligence Service - NCIS). Po njegovi ustanovitvi so pridobili na pomenu podatki zbrani iz javnih virov, posodobil pa se je način prikritega zbiranja podatkov. V začetku koncept tudi tam ni bil proaktivno usmejen, njegov moto je bil »intelligence is information designed for action« (Ratcliffe, 2004: 34).²⁵ Ker je v policijski dejavnosti kriminalistična analitika že imela določeno tradicijo, se je kriminalistično obveščevalna dejavnost tretirala le kot nekoliko izboljšana kriminalistična analitika. Prav zato je bila precej časa podrejena zasledovanju kratkoročnih operativnih ciljev. Evolucija preobrazbe uličnega zbiranja podatkov za konkretne preiskave v zbiranje podatkov za strateške potrebe še traja, a strateški produkti pridobivajo na pomenu. Tudi Europol je s Haaškim programom sprejel angleški koncept kriminalistične obveščevalne dejavnosti in oblikoval svoj evropski kriminalistično obveščevalni model (European Criminal Intelligence Model - ECIM), ki pa bo operativen, ko bodo odpravljene ovire, s katerimi se pri njegovi implementaciji srečujejo države članice (Evropski Policijski Urad, 2008; EUROPOL, 2006)²⁶.

²⁴ Produkti kriminalistične obveščevalne dejavnosti so namenjeni različnim koristnikom: operativnemu osebju, ki odkriva in preiskuje kazniva dejanja, vodstvenemu osebju policije, ki išče rešitve za različne probleme omejevanja kriminalitete, tudi predstavnikom civilne družbe, ki se ukvarjajo s problemi omejevanja kriminalitete, javnosti in pravosodju.

²⁵ S prevodom v slovenski ali katerikoli drug jezik se nekaj izgubi. Angleški izraz »intelligence« ima več pomenov. Že Kent (1949) je ugotovil, da pod pojmom »intelligence« razumemo tako znanje kot tip organizacije, ki tovrstna znanja oblikuje pa tudi dejavnost tovrstne organizacije. Seveda je imel v mislih dejavnost obveščevalne službe. Če pa govorimo o »intelligence« v kontekstu kriminalistične dejavnosti, se pravi o kriminalistični obveščevalni dejavnosti, mislimo na obveščevalne informacije in obveščevalne produkte policijskih in podobnih služb, ter na njihovo dejavnost. Upoštevati pa je potrebno važno razliko: klasična obveščevalna dejavnost uporablja vse dostopne vire informacij za informiranje naročnika. Koncept kriminalistične obveščevalne dejavnosti pa zajema opazovanje in obdelavo čisto določenih problemov (s področja omejevanja kriminalitete) in iskanje ustreznih rešitev. Iskanje in predložitev ustreznih rešitev predstavlja najbolj bistveno razliko med klasično obveščevalno dejavnostjo in kriminalistično obveščevalno dejavnostjo.

²⁶ Poleg že omenjenih problemov navajajo raziskovalci še pomanjkanje skupnih standardov registracije podatkov in njihove izmenjave, kar povzroča probleme analitikom. Ti dobijo veliko podatkov, kar odpira problem določitve okvirov za posamezne analize. Neredko predstavlja problem tudi znanje

V Združenih državah Amerike ima (kriminalistična) obveščevalna dejavnost za potrebe kazenskega pravosodja najdaljšo tradicijo. Toda izmenjava podatkov in informacij med različnimi službami je bila slaba, saj se je (kriminalistična) obveščevalna dejavnost tretirala kot specialna funkcija (obveščanja) in ne kot integralni del modela odločanja na osnovi informacij iz različnih virov. To so potrdile kasnejše preiskave bombnih napadov v Madridu in Londonu, kjer so bile pravočasne informacije, ki so jih pridobile različne varnostne in obveščevalne službe, odločilne za identifikacijo storilcev in preprečitev nadaljnjih napadov. (McGarell, Freilich, Chermak, 2007). Zato je prišlo do sprememb v konceptu ameriške (kriminalistično obveščevalne dejavnosti. Leta 2003 je bil sprejet načrt izmenjave kriminalistično obveščevalnih informacij (National Criminal Intelligence Sharing Plan), ki naj bi zagotovil več medsebojnega zaupanja med različnimi institucijami in pripeljal do oblikovanja standardov izmenjave informacij (Ratcliffe, 2008: 32).

4 Uvajanje novih spoznanj v slovensko (kriminalistično) policijo

Oba predstavljeni modela imata določene podobnosti in razlike. Model kriminalistične strategije se zdi bolj razdelan in uporaben za oblikovanje reševanja kriminalističnih problemov na globalnem oziroma generalnem nivoju. V jeziku kriminalistične obveščevalne dejavnosti to pomeni oblikovanje rešitev na strateškem nivoju. Čeprav bi naj bil koncept kriminalistične obveščevalne dejavnosti enako uporaben za vse nivoje reševanja problemov, se zdi, da je s poudarjanjem vloge analitika bolj uporaben za operativni nivo.

Slovenija ima zaradi podobne organizacije policije in upravnega sistema kot celote dobre stike z nemško policijo, tako na deželni kot zvezni ravni. Ker je članica Evropske unije, mora slediti zahtevam Europolu, ki je prevzel angleški koncept kriminalistične obveščevalne dejavnosti. Zato bi pričakovali, da bodo nova spoznanja in izkušnje obeh modelov dovolj hitro prenesena tudi v slovensko policijsko prakso. Še zlasti ob dejstvu, da je slovenska policija imela že pred več kot desetletjem solidno razvito operativno kriminalistično analitiko, pa tudi solidno informacijsko infrastrukturo. Oblikovana je bila celo strategija razvoja analitske dejavnosti (in računalniškega razvoja), ki je predvidela ločitev strateškega in operativnega nivoja, ter oblikovanje regionalnih analitskih enot (Svetek, Kebe, 2003). V kriminalistično policijo je bil pritegnjen strokovnjak za klasično obveščevalno dejavnost, ki naj bi prenesel potrebne izkušnje in vzpostavil koncept kriminalistične obveščevalne dejavnosti (Veršnik, 2002).

Vse to pa ni bilo dovolj za hitrejšo implementacijo spoznanj obeh konceptov. Ocenjujemo sicer, da so sledi spoznanj kriminalistične strategije implementirane v novejših strateških dokumentih, ki jih je pripravila slovenska policija, ali je pri njih vsaj sodelovala. Tu mislimo v prvi vrsti na nov Srednjeročni načrt razvoja in dela slovenske policije 2008-2012 (MNZ, 2007) in Resolucijo o nacionalnem programu odkrivanja in zatiranja kriminalitete 2007-2011, ReNPOP (2007). V obeh dokumentih je opazna podobna struktura, podoben način oblikovanja ciljev in načina njihove realizacije ter evalvacije, kot jih navaja teorija kriminalistične strategije. Vendar pa ni opaziti povezave z vsakoletnimi načrti dela in poročili

analitikov, ki se rekrutirajo izmed starejših preiskovalcev, ki pa vidijo svojo uporabnost samo v podpori konkretnim preiskavam, ne pa tudi za strateški nivo. »intelligence« je sicer informacijsko bogata, a bolj revna pri znanju, ugotavlja Ratcliffe (Ratcliffe, 2008: 8). Ne nazadnje nastajajo kratki stiki tudi med analitiki in odločevalci oziroma naročniki. Slednji enostavno ne znajo vključiti analitskih produktov v svoje organizacijsko mišljenje, ker niso sposobni strateškega razmišljanja. Včasih pa so njihova pričakovanja prevelika (ko analitiki zaradi pomanjkljivih informacij ne ponujajo dobrih rešitev).

o delu, pri zatiranju kriminalitete. Poleg tega ni opaziti kvalitativnih sprememb, ki bi bile potrebne za realizacijo postavljenih ciljev.²⁷

V ReNPPZK je npr. zapisano, da je bila Slovenija opozorjena s strani Evropske unije, da nima vzpostavljenega koncepta kriminalistične obveščevalne dejavnosti, kar omejuje učinkovitost policijskega dela²⁸. Zato je v omenjeni resoluciji zapisano, da je potrebno z načrtnim in sistematičnim zbiranjem analiziranjem, vrednotenjem in posredovanjem kriminalističnih obveščevalnih podatkov o delovanju hudodelskih združb in njihovih članov v Sloveniji in ob Balkanski poti zagotoviti možnosti za uspešno odkrivanje in preiskovanje tovrstne kriminalitete (ReNPPZK,2007:12). V srednjeročnem načrtu razvoja in dela slovenske policije, ki je bil izdelan istega leta, ni o kriminalistični obveščevalni dejavnosti zapisano ničesar. Ob tem je zanimivo, da je prejšnji srednjeročni načrt (za obdobje 2003-2007) v okviru opredelitve strateškega cilja »Uspešno in učinkovito omejevanje kriminalitete« vseboval formulaciji »centralizacija kriminalistično obveščevalnega procesa« in » vzpostavitev kriminalistično obveščevalnega informacijskega sistema«. Formulaciji nakazujeta slabo poznavanje področja, kar je morebitni razlog za odsotnost opredelitve problema v novem srednjeročnem načrtu. Ob tem je zanimivo, da usmeritve in obvezna navodila za pripravo letnih načrtov dela policije navajajo, da se je ob izdelavi treba naslanjati na določila aktualnega srednjeročnega načrta. Tam najdemo formulacije, da je potrebno več načrtnosti pri strategiji in taktiki operativnega kriminalističnega dela, ter nadaljevati z nadgradnjo operativne kriminalistične analitike. Formulacije nakazujejo pomanjkljivo poznavanje smisla kriminalistične obveščevalne dejavnosti, ki ne zajema samo operativnega nivoja in s tem redukcije samo na operativno analitiko. Ob tem je težko razumeti, da je kriminalistična policija že v letu 2004 organizirala v sodelovanju z veleposlaništvom Velike Britanije usposabljanja za strateške analitike, katerega namen je bil prav usposobiti analitike za izdelavo strateških analiz, kot podlage za načrtovanje in vodenje omejevanja kriminalitete v srednjeročnem in dolgoročnem obdobju (http://www.policija.si/portal/szj/szj_prikaz_det.php?id=650). Center za kriminalistično analitiko ima na spletni strani policije med svojimi dejavnostmi zapisano, da »opravlja naloge kriminalistične analitike kot dela kriminalistično obveščevalnega procesa«.

Razloge za težave pri implementaciji kriminalistične obveščevalne dejavnosti v prakso slovenske policije lahko iščemo v pogostih zamenjavah policijskih šefov, ki so prav zaradi tega usmerjeni skoraj izključno v zagotavljanje kratkoročnih učinkov, torej v operativni nivo in s tem podporo konkretnim preiskavam, s čimer se sicer ukvarja operativna (kriminalistična) analitika. Na tak zaključek nas napeljuje dejstvo, da posamezni pisci, ki izhajajo iz vrst kriminalističnih analitikov pravilno opredeljujejo potrebo po razvoju kriminalistične obveščevalne dejavnosti, medtem ko v dokumentih, ki jih podpisuje vrhni nivo, tega ni opaziti.

5 Zaključek

Ne eden ne drugi predstavljeni model ne predstavlja revolucionarnega preboja na področju policijskega dela za učinkovitejše omejevanje kriminalitete. Verjetno bo v bodočnosti prevladal koncept kriminalistične obveščevalne dejavnosti, ki se preliva v model obveščevalno vodene policijske dejavnosti. Čeprav ima koncept kriminalistične obveščevalne dejavnosti v praksi še kup težav z uvajanjem, kar velja tudi za države, kjer ima najdaljšo

²⁷ Problem je že samo merjenje uspešnosti policijskega dela, kar je osnova za oceno uspešnosti katere koli strategije. Obstoječi kazalniki so po mnenju posameznih strokovnjakov (nihče jim ne oporeka) neustrezni. Več o tem glej: Svetek, 2007: 20-36.)

²⁸ Glej Resolucijo o nacionalnem programu preiskovanja in zatiranja kriminalitete 2007-2011 (2007), str. 11. EU v poročilu o Sloveniji ugotavlja, da Slovenija nima vzpostavljenega koncepta policijskega dela na podlagi kriminalističnih obveščevalnih podatkov, ki bi zagotavljal proaktiven pristop, ter načrtovanje in določanje prednostih nalog v boju proti kriminalu.

tradicijo, ga kaže hitreje razvijati tudi v slovenski policiji. Ne gre samo za zahteve Evropske unije. Razlogi, ki so pripeljali do njegovega oblikovanja veljajo tudi za Slovenijo. Zdi se, da predstavlja načrtovana reorganizacija slovenske policije in še posebej kriminalistične, zelo ugoden trenutek za sistematično uvajanje kriminalistične obveščevalne dejavnosti in modela obveščevalno vodene policijske dejavnosti. Ta proces bo dolgotrajen, še zlasti, ker ne gre samo za organizacijske prilagoditve (nekatero od njih že najdemo v predlogih reorganizacije), temveč tudi za prilagoditve v glavah tistih (policijskega menedžmenta), ki odločajo oziroma bodo odločali v prihodnosti in naj bi imeli največ koristi od novih spoznanj, ki jih ponujata oba modela. Gre torej tudi za potrebne spremembe v organizacijski kulturi. Pomemben korak k zagotavljanju pogojev za implementacijo modela obveščevalno vodene policijske dejavnosti (ki je združljiv z že uveljavljenimi modeli) pa bi storili, če visoki policijski šefi ne bi bili tako pogost predmet menjav ob menjavi vsakokratne oblasti.

6 Literatura

- Ackermann, R., in drugi. (2000). Zum Stellwert der Kriminalistik, Teil 2. *Kriminalistik*, 10, 655-662.
- Andrews, P. P., Peterson, M. B. (1990). *Criminal intelligence analysis*. Loomis: CA, Palmer Enterprises.
- Berthel, R. (2005). Kriminalstrategie gestern und heute. *Kriminalistik*, 11, 708-717.
- Berthel, R. (2005a). Kriminalstrategie gestern und heute. *Kriminalistik*, 12, 619-627.
- Berthel, R., Pezolt, P., Spang, T. (2006). *Der kriminalstrategische Problemlösungsprozess*. Stuttgart: Richard Boerberg Verlag.
- Brisach, C. E., Ullmann, R., Sasse, G. (2000). *Planung der Kriminalitätskontrolle*. Stuttgart: Richard Boerberg Verlag.
- Burkhardt W. (1996). *Kriminalistik Lexikon*. Heidelberg: Kriminalistik Verlag.
- Dvoršek, A. (2006). Relations between criminal investigation strategy and police management. *Varstvoslovje*, 3-4 (8), 235-242.
- Dvoršek, A. (2008). *Kriminalistična strategija*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- EUROPOL. (2006). *European Organized crime Threat Assesment 2006*. The Hague: European Law Enforcement Organisation.
- Evropski Policijski Urad. (2008). *Strategija za Europol in z njo povezani dokumenti*. Ljubljana.
- Fahlman, C. R. (2008). *Intelligence Led Policing and the Key Role of Criminal Intelligence Analysis: Preparing for the 21st Century*. Sydney, Cullompton, Devon: Willan Publishing.
- Higgins, O. (2004). Rising to the collection challenge. V: J.H., Ratcliffe, *Strategic Thinking in Criminal Intelligence* (str.70-85). Sydney: The Federation Press.
- Kelly, J., Abrials, D. (2003). *Overcoming Information Sharing Obstacles and Complexity*, The Police Chief, November, 24-28.n
- Kent, S. (1949). *Strategic Intelligence for American World Policy*, Princeton University Press, Princeton.
- Klink, M., Kordus, S. (1986). *Kriminalstrategie*, Boerberg, Stuttgart.
- Kniesel, M., Kube, E., Murck, M. (1996). *Handbuch für Führungskräfte der Polizei, Wissenschaft und Praxis*. Schmidt Römschild, Lübeck.
- Maver, D. (2000). *Tipične obrambne strategije storilcev*, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, Ljubljana, 1, 12-23.
- McDowell, D. (2008). *Strategic Intelligence; A Handbook for Practicioners, Managers and Users*. Lanham, Maryland: The Scarecrow Press, Inc.
- McGarrell, E. F., Freilich, D. J., Chermak, S. (2007). Intelligence-Led Policing as a Framework for Responding to Terrorism. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 2 (23), 42-158.
- MNZ (2007). Srednjeročni načrt razvoja in dela slovenske policije 2007-2012, www.policija.si.

- Newburn, T., Williamson, T., Wright, A. (2007). *The Handbook of Criminal Investigation*. Oregon: Willan Publishing.
- Nunzi, A. (2007). Exchange of Information and Intelligence among Law Enforcement Authorities – A European Union Perspective. *International Review of Penal Law*, 1-2 (78), 143-151.
- Proctor, T. (2005). *Creative Problem Solving for Managers*. London: Routledge.
- Rapp, B. (1989). *Deep cover : police intelligence operations*. Boulder: Paladin Press.
- Ratcliffe, H. J. (2004). *Strategic Thinking in Criminal Intelligence*. Sydney: The Federation Press.
- Ratcliffe, H. J. (2008). *Intelligence Led-Policing*. Sydney, Cullompton, Devon: Willan Publishing.
- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2007-2011*. (2007). Ur. list RS, št. 40/2007.
- Schmelz, G.(1999). *Kriminalistik in System der Kriminalwissenschaften*, Kriminalistik, Heidelberg, 8-9, 557-563.
- Schneider, S. R. (1995). The Criminal Intelligence Function: Toward Comprehensive and Normative Modelle. *IALEIA Journal*, 2, 403-428.
- Strategija proti čezmejni kriminaliteti* (Strategie gegen grenzüberschreitende Kriminalität). Najdeno 14.04.2009 na: <http://www.europa-web.de/europa/03euinf/eukomm/krimina.htm>.
- Stübert, D. (1999). *Kriminalität und kriminogene Faktoren bei der Einführung des Euro*. Wiesbaden: Bundeskriminalamt.
- Svetek, S. (2007). Merjenje uspešnosti in učinkovitosti dela policije na področju kriminalitete. V: B., Lobnikar, 8. *slovenski dnevi Varstvoslovja* (e-vir). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Svetek, S., Kebe, J. (2003). Strategija računalniškega preiskovanja in analitske dejavnosti na področju kriminalitete. V: M., Pagon, 4. *slovenski dnevi Varstvoslovja* (e-vir). Ljubljana: Visoka policijsko – varnostna šola.
- Swanson, C., Chamelin, N., Territo, L. (2003). *Criminal Investigation*. (8th edition). New York: The McGraw-Hill Higher Education.
- Tečaj strateške analitike. Najdeno na: http://www.policija.si/portal/szj/szj_prikaz_det.php?id=650 dobljeno 8.5.2009.
- Veršnik, I. (2002). »Intelligence analysis« v slovenski kriminalistični policiji. V: M., Pagon, 3. *slovenski dnevi Varstvoslovja* (e-vir). Ljubljana: Visoka policijsko – varnostna šola.
- Weigand, H., Büchler, H., Wenke, R.(2008). Verfahrensinittierung. *Kriminalistik*, 1, 12-18.
- Westphal, N. *Orientierungsrahmen für die Erstellung kriminalstrategischer Konzepte*. Bundeskriminalamt. Najdeno 14.04.2006 na: <http://www.bka.de>.
- Zierke, J., Jansen, H.P., Finkel, R.(1992). *Aufklärung von Straftaten als strategische Aufgabe*, v: Kube, Störzer, Timm: *Kriminalistik*, Band 2, Boorberg, Stuttgart, 459-550.
- Zimmernan, H. M.(1996). *Kriminalstrategie*: Kniesel, Kube, Murck: Handbuch für Führungskräfte, Schmid Ronhild, Lübeck.